

ARTE ET MARTE

OLASZ KULTÚRA MAGYARORSZÁGON

Dante Marianaccival, a Magyarországi Olasz Kultúrintézet májusban kinevezett igazgatójával Thullner Zsuzsa beszélget

– *Korábban más európai fővárosokban is betöltötte már ezt a tisztséget. Mit jelent az Ön számára ez a megbízatás?*

– Az egész világon 93 olasz kulturális intézet létezik, ebből jelen pillanatban 88 működik aktívan. Abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy több ilyen intézetben is dolgozhattam már. Kétszer voltam Prágában, a „bársonyos forradalom” előtt és után, dolgoztam Dublinban és Edinburghban, most pedig Budapestre kerültem. Magyarországi feladatom egy kicsit különbözik a többi országban végzett tevékenységtől, hiszen a Magyarországi Olasz Kultúrintézet lett a pozsonyi, a prágai, a krakkói és a varsói intézetek koordinációs központja. Az intézet kultúrpolitikája, akcióterve így nemcsak Magyarországra vonatkozik, hanem az egész közép-európai térségre. Különleges feladat ez, melyet szívesen vállaltam.

– *Milyen programokat kínál az új hatáskörrel rendelkező intézet?*

– Ha megnézik az Európai Parlament olasz elnökségi időszakának idejére tervezett intézeti programot, sok olyan rendezvényt találnak benne, amely egész Közép-Európára vonatkozik. Az első ilyen rendezvényre szeptember 11-én került sor, *Béke és kultúra Közép-Európában* címmel. Számomra különösen fontos egy másik kezdeményezés, az a konferencia, amelyet 2003. november 10-én tartunk *Fiatalkorú írók Európáért* címmel. Bemutatunk egy antológiát, amelynek kiadást én javasoltam az olasz külügyminisztériumnak. Huszonöt fiatal író elbeszélését tartalmazza a kötet, az Európai Unió 15 tagállamából és abból a 10 országból, amelyek a közeljövőben az unió tagjai lesznek. A Nemzetközi PEN Club, az olasz nagykövetségek és kulturális intézetek segítségével, felhívást intéztünk a szóban forgó országokhoz,

így gyűjtöttük össze a 25 novellát. A kötet az olasz PEN Club elnöke, Lucio Lami gondozásában jelenik meg. Miért is fontos ez a kezdeményezés? Jean Monnet, akit az európai közgazdaság megteremtőjének is nevezhetünk, élete vége felé azt nyilatkozta: „Ha újra kezdeném, a kultúrával kezdeném.” A kultúra, az egység közvetítő eszköze, az EU országai számára egyszerre képviseli az egységesülést és az egyéni sajátosságok elismerését.

– *Ki és milyen kritériumok alapján választotta ki a gyűjteményes kötet íróit, elbeszéléseit?*

– A PEN Club és az olasz kulturális intézetek léptek kapcsolatba a fiatal írókkal, ők javasolták nekik az „Európa és a nemzeti hovatartozás” témáját. Az antológia írásai pontosan jelenítik meg a hasonlóságokat és a különbségeket. Mindegyik elbeszélés az író saját népe kultúrájának megnyilatkozása, kifejezi a saját kultúrához való tartozás jogát. Az Európai Charta és az EU elfogadásra váró alkotmánya egyértelműen hangsúlyozza, hogy a politikai és a gazdasági egység megteremtésével együtt tiszteletben kell tartani minden ország saját, pontosan körvonalazott kulturális hagyományát. Az írók elbeszéléseiben jelen van egyrészt az európai kultúra közös gyökereinek bemutatása, másrészt az nemzeti önazonosság, a nemzeti kultúrához való tartozás gyakran nagyon is büszke megfogalmazása. Az olasz kulturális intézetek lefordították a kiválasztott elbeszéléseket, így azok az antológiában eredeti nyelven és olaszul szerepelnek. Remélem, hogy jövő év tavaszára, amikor Magyarország belép az Európai Unióba, elkészül a magyar nyelvű kötet is. A novemberi konferencián más országok képviselői is jelen lesznek, hiszen az egész térség kulturális életével foglalkozunk. Szerencsére már nemcsak néhány szakértő, hanem a közvélemény is kezdi elfogadni azt a tényt, hogy a kultúra olyan összetartó erő, amely segít az új európai öntudat kialakításában.

– *Az Olasz Kultúrrintézet szerteágazó tevékenységének része a folyóirat-kiadás is. Beszélne az új kezdeményezésekről?*

– Valóban léteznek új kiadványaink. Megjelent az Italia & Italy című kétnyelvű, olasz–magyar folyóirat, amelynek cikkeiről angol nyelvű összefoglaló is olvasható. A folyóirat tágabb értelemben akár a közép-európai kulturális térség fórumaként is értelmezhető, amely lehetőséget teremt a régió országai számára az egymással és Olaszországgal való találkozására, eszmecserére. Az első számban közöltük Giovan Battista Verderame nagykövet, Hiller István miniszter, Fejtő Ferenc történész írását. Beszámoltunk az intézet épületének történe-

téről, amely majd hatvan éven keresztül az első magyar országgyűlés székháza volt. Megjelent benne egy cikk Liszt Ferenc és az olasz kultúra kapcsolatáról *Amikor Liszt Ferenc olaszul beszélt* címmel, írtunk Claudio Massini Múcsarnokban megrendezett kiállításáról, és a Krakkóban, Varsóban, Pozsonyban zajló eseményekről. Nagy megtiszteltetésnek érezzük, hogy folyóiratunk egyik munkatársa a magyar kultuszminiszter, aki neves történész és az olasz kultúra jó ismerője. A Nuova Corvina című szakfolyóirat csak olasz nyelven jelenik meg, és az italianisztika témakörében íródott tanulmányokat tartalmaz. Korábban is létezett, mostantól fogva viszont nemcsak a magyar, hanem más közép-európai egyetemeken dolgozó, az olasz kultúrával foglalkozó tudósok, kutatók írásait is megjelenteti, és eljut minden olyan kutatóhoz a világban, aki italianisztikával foglalkozik.

– *Miért éppen a Magyarországi Olasz Kultúrintézet lett a közép-európai térség koordinációs központja?*

– Természetesen nem a véletlenek összjátékáról, hanem egy átgondolt kulturális stratégiáról van szó. Magyarország és Olaszország között nagyon szoros kapcsolat alakult ki a történelem századai során, és ez a kapcsolat ma is szoros. Nem szeretném felidézni ennek hosszú történetét, azt hiszem, elég ha Mátyás korára, a reneszánszra gondolunk, vagy Kossuthra és Garibaldira. De itt kell megemlítenem azt is, hogy Magyarországon létesült az első olyan kéttannyelvű iskola, ahol az oktatás egyik nyelve az olasz. Az olasz kultúra szeretetének hagyománya ma is él, mintegy 14 000 magyar ember tanul ma olaszul, ami az ország lakosságának számához képest nagyon magas szám. Az Olaszországban nemrég megrendezett magyar év is ékes tanúságát adja a két ország közötti kulturális kapcsolatok virágzásának. Bízom benne, hogy ez a nagy hagyománnyal rendelkező intézet valóban közép-európai olasz kulturális központtá válik. Magyarország, Szlovákia, Csehország és Lengyelország csatlakozása az Európai Unióhoz elősegíti a közép-európai kultúrák és az olasz kultúra találkozását. Sok munka vár ránk, de a körülmények egyre kedvezőbbek.

– *Milyennek látja a magyarországi kulturális életet?*

– Nagyon érdekes, élénk világnak érzékelem. A Prágában töltött évek alatt megismerkedtem a közép-európai és a cseh kultúra számos részletével. Természetesen a magyar kultúra önálló jelenség, mégis sok hasonlóságot látok a közép-európai kultúrák között. A magyar kulturális élet felfokozott élénksége ebben pillanatban bizonyosan annak is köszönhető, hogy az ország az uniós csatlakozás küszöbén áll, a kultu-

rális piac előtt új lehetőségek nyílnak meg. Nem ismerem még elég jól a magyar irodalmat, de van néhány író, aki különösen nagy hatással volt rám, például Márai. Legtöbbet az Egyesült Államokban élt, de hosszú időt töltött Olaszországban is, Salernóban, Nápolyban. Hazámban néhány éve hatalmas siker övezi, és az olaszországi megjelenés hatására Európa más országában is kiadták és mindenütt hasonló sikert aratott. Esterházy Péter is kedvelt író, a *Harmonia Caelestis* iránt nagy az érdeklődés. A Nobel-díj kapcsán Kertész Imrét is egyre többen olvassák.

Legfontosabb feladatunk természetesen az olasz kultúra terjesztése Magyarországon, de fontosnak tartom a magyar kultúra olaszországi megismertetését, valamint a két ország intézményeinek kölcsönös együttműködését.

MAGYAR NYELV ÉS KULTÚRA STRASBOURGBAN

A Balassi Bálint Intézetben 2003. augusztus 25–26-án megrendezett, Magyar tanulmányok az Európai Unióban nem csak magyarul című konferencia alkalmából Till (Dobai) Katalinnal, a strasbourgi Marc Bloch Tudományegyetem leköszönő magyar lektorával Erdős Katalin beszélget.

– *Strasbourg mint az Európai Unió intézményeinek egyik legfontosabb központja mindig is kiemelt figyelemnek örvendett. Hogyan értékelné a magyar nyelv és kultúra oktatásának jelenlegi és jövőbeni lehetőségeit?*

– Az idegen nyelvek és kultúrák oktatásának és népszerűsítésének helyzete Strasbourgban éppen olyan kétarcú, mint az unió többi országában. A különbség csupán az, hogy Strasbourg városa éppen az EU-ban elfoglalt megkülönböztetett helyzete révén különösen ügyel arra, hogy szem előtt tartsa az unió vezérelveit, így a nyelvi sokszínűség megőrzését is. Ennek köszönhető, hogy a Marc Bloch Egyetem keretében itt működik Franciaország második legnagyobb idegennyelvi fakultása (a párizsi Sorbonne III és az INALCO¹ konglome-

¹ Institut National des Langues et civilisations Orientales – Keleti Nyelvek és Civilizációk Intézete